

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Проценко Олени Андріївни
«Психофізіологічні і психологічні критерії відбору спортсменок в
черліденгу» на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України 19 лютого 2025 року Проценко Оленою Андріївною було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Психофізіологічні і психологічні критерії відбору спортсменок в черліденгу» та її обговорення (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Воронова Валентина Іванівна).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри психології і педагогіки було прийнято рішення надати здобувачці Проценко Олені Андріївні позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. В умовах зростаючої спортивної конкуренції, коли фізичні можливості суперників, їхня техніко-тактична спроможність є приблизно однаковими, виняткового значення набувають психофізіологічні та психологічні якості особистості спортсмена, зокрема рівень сформованості тих властивостей та якостей, які мають першочергове значення для успішної спеціалізації в кожному конкретному виді спорту. Особистісні властивості спортсменів, які визначають їхню готовність вести боротьбу в найскладніших, часом несподіваних або невігідних, умовах і досягати поставленої мети, долаючи об'єктивні та суб'єктивні перешкоди на шляху до перемоги, стають визначальними детермінантами успішного виступу.

Саме тому сьогодення потребує вирішення багатьох проблем, пов'язаних з підвищенням професіоналізму спортсмена, а саме з недостатнім знанням всіх аспектів, що визначають «психологічні професійні якості». Окрім того дослідження значущих характеристик особистості спортсменок-черлідерок набуває особливої актуальності у зв'язку з визнанням 2016 року цього виду спорту олімпійським. Це робить знання та визначення необхідних психофізіологічних і психологічних характеристик особистості спортсменок у

черліденгу в процесі їх підготовки дуже важливою складовою як на етапі початкового відбору, так і під час подальшого спортивного вдосконалення.

Безперервне зростання спортивних досягнень висуває дедалі більше вимог і до системи підготовки спортсменів, і до науково обґрунтованої організації пошуку та відбору найбільш обдарованих дітей для поповнення спортивного резерву. Тренери та спортивні науковці підкреслюють, що далеко не кожен може стати професійним спортсменом, оскільки цей вид професійної діяльності потребує від людини певних особистісних властивостей, значної самовідданості та використання психічних і фізичних резервів організму.

Отже, аналіз наявних наукових досліджень засвідчує важливість врахування у процесі відбору спортсменів для занять конкретним видом спорту та під час спортивного вдосконалення саме психофізіологічних і психологічних особливостей особистості. На сьогодні існує недостатньо наукових даних про такі якості та властивості особистості спортсмена, зокрема в черліденгу. Саме тому вивчення рівня розвитку та прояву психофізіологічних і психологічних якостей особистості кваліфікованих спортсменок-черлідерок, які дають їм змогу показувати високий рівень професійної майстерності, є актуальним та своєчасним.

Представлена до розгляду дисертаційна робота Проценко Олени Андріївни спрямована на теоретичне та практичне вирішення зазначених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 роки, згідно з темою кафедри психології і педагогіки, 2.9 «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами психолого-педагогічного супроводу» (№ державної реєстрації 0121U108308). Здобувачка – співвиконавиця теми.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

1) вперше:

– систематизовано та обґрунтовано інформативні психофізіологічні та психологічні особистісні властивості спортсменок як критерії відбору для занять черлідером та до збірних команд;

– обґрунтовано науковий підхід до оцінювання ефективності діяльності висококваліфікованих черлідерок з урахуванням ступеня вираженості значущих психофізіологічних та психологічних особистісних властивостей;

– розроблено психологічні характеристики (психограму) особистості спортсменки-черлідерки;

– встановлено специфічні особливості прояву та ступеня сформованості (розвитку) психофізіологічних та психологічних особистісних властивостей спортсменок залежно від віку, професійного стажу;

2) доповнено:

– знання та уявлення про психологічні критерії черліденгу як складнокоординаційного виду спорту;

– доповнено дані з питань психологічного забезпечення підготовки у спорті вищих досягнень;

3) підтверджено та розширено напрями індивідуального коригування тренувального процесу черлідерок з урахуванням їхніх особистісних властивостей.

Практичне значення. Визначені в даному дослідженні психофізіологічні та психологічні критерії можуть використовуватися для здійснення науково обґрунтованого підходу до процесу відбору юних спортсменок для подальшої професійної спеціалізації в черліденгу; на різних етапах спортивного вдосконалення з урахуванням ступеня сформованості техніко-тактичних умінь та навичок, необхідних для занять черліденгом; найбільш психологічно підготовлених спортсменок до збірних команд (з урахуванням розробленої психограми особистості ефективної черлідерки).

Отримані результати впроваджені в лекційні матеріали курсів підвищення кваліфікації тренерів з черліденгу Всеукраїнської федерації черліденгу груп підтримки спортивних команд (акти впровадження від 02.09.2022, 03.10.2022, 19.05.2023), тренувальний процес підготовки спортсменок Національної збірної України з черліденгу (акт впровадження від 14.02.2024).

Теоретичне значення отриманих результатів. Встановлені та проаналізовані в процесі дослідження результати дозволяють систематизувати масив наукової і науково-методичної інформації, розширити існуючі уявлення щодо особливостей підготовки, змагальної діяльності, побудови тренувального процесу спортсменок як у складнокоординаційних видах спорту, так і черліденгу, контролю підготовленості спортсменів до змагань у складнокоординаційних видах спорту та черліденгу, з урахуванням психофізіологічних і психологічних характеристик особистості спортсменок та психологічних властивостей і якостей особистості тренера в даному виді спорту як складової, що детермінує ефективність професійного становлення черлідерок.

Представлені в дисертаційній роботі системний та комплексний підходи до поставленої проблеми можуть стати методичною основою для подальшої розробки питань процесу відбору та напрямів упровадження в освітній процес і науково-дослідну роботу в спеціалізованих закладах вищої освіти спортивного профілю та роботу ГО «Всеукраїнська федерація черліденгу груп підтримки спортивних команд».

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені в дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням, та обґрунтовані

наведеними даними відповідно до результатів дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Кількісні результати дослідження базуються на інформативних методах та фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом, тривалістю дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичної обробки матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в 5 статтях у фахових наукових журналах та представлено в 10 тезах на науково-практичних конференціях різного рівня (1 публікація додатково відображає наукові результати дисертації). В опублікованих наукових працях зі співавторами та одноосібно дисертантка самостійно виконала експериментальну частину дослідження, проаналізувала отримані результати та зробила логічні висновки.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи представлені на міжнародних та всеукраїнських конференціях: на V–VII Всеукраїнських наукових електронних конференціях «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (м. Київ, 2022–2024 рр.); XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (м. Харків, 2022 р.); XV–XVII Міжнародних конференціях молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2022–2024 рр.); 31th European Congress of Psychiatry «Social Cohesion, a Common Goal for Psychiatry» (Paris, France, 2023); Міжнародній науково-практичній конференції «Public health – a basis of physical culture and sports» (м. Ченстохова, Польща, 2023 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Медико-біологічні проблеми фізичного виховання різних груп населення» (м. Кременець, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Adaptive and Psychophysiological issues of physical culture and sports» (м. Київ – м. Черкаси, 2023 р.); X Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (у циклі Анохінських читань) (м. Київ, 2023 р.).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Мету та завдання дослідження було сформульовано із науковим керівником. Здобувачка самостійно здійснила аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передового досвіду, розробила план та напрями проведення дисертаційного дослідження, систему

контролю та оцінки психофізіологічних та психологічних властивостей особистості спортсменок у черліденгу. Усі експериментальні дослідження, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації здійснено та оформлено авторкою самостійно. Прикінцеві висновки, сформульовані здобувачкою, повністю відповідають поставленим завданням. За результатами, отриманими в ході проведеного дослідження дисертанткою підготовлено матеріали для наукових публікацій, апробації на конференціях та впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації, стиль її подання та логіка викладення відповідають вимогам МОН України. Наукові терміни використано з урахуванням аудиторії (тренерів, спортсменок, спортивних психологів, науковців), для яких ця робота буде представляти інтерес. Цифровий матеріал представлений в розділах у вигляді таблиць та рисунків, що полегшує сприйняття змісту матеріалу.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота Проценко Олени Андріївни «Психофізіологічні і психологічні критерії відбору спортсменок в черліденгу» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Проценко Олени Андріївни на тему: «Психофізіологічні і психологічні критерії відбору спортсменок в черліденгу» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачкою наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачкою ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну та практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, пропонує нове розв'язання актуального наукового завдання щодо основних підходів та напрямів до процесу відбору спортсменок для спеціалізації в черліденгу, визначенні найбільш підготовлених черлідерок для включення в збірні команди, особистісних психофізіологічних і психологічних аспектів підготовки спортсменок високої кваліфікації до головних змагань року в черліденгу, адекватна поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу Проценко Олені Андріївни ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує ректору НУФВСУ утворити спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації Проценко Олени Андріївни з метою присудження їй ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Шинкарук Оксана Анатоліївна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з навчально-методичної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Кашуба Віталій Олександрович, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Соронович Ігор Михайлович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Сосіна Валентина Юріївна, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хореографії та мистецтвознавства Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського;

опонент: Долбишева Ніна Григорівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор, декан факультету фізичної культури і спорту Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д. фіз. вих., професор

Д. фіз. вих., професор

К. фіз. вих., доцент

Голова засідання,

к. пед. н., доцент

Оксана ШИНКАРУК

Віталій КАШУБА

Ігор СОРОНОВИЧ

Тетяна БУЛГАКОВА

Підписи Шинкарук О., Кашуби В., Сороновича І., Булгакової Т. засвідчую

Шинкарук О.

Кашуби В.

Соронович І.

Булгакова Т.

